

מבזק למגדלי פלפל בנגב המערבי כנימות עלה בשתילות פלפל אביב

בתקופה האחרונה אנו עדים בכל הארץ להופעת כנימות עלה בגידולי ירקות, ובפרט בפלפל, הקשות להדברה. הופעתן של כנימות אלה נצפתה כבר בשתילות פלפל אביב (דצמבר-ינואר) בשדות נגב ובבקעת הירדן. לרוב נגוע גידול הפלפל בכנימת עלה הדלועיים: *Aphis gossypii*, בכנימת עלה האפרסק: *Myzus persicae*, ובתת-מין של כנימה זו: *Myzus persicae* spp. *nicotianae*, כשבועונה זו נפוצות יותר שתי האחרונות. כנימת עלה האפרסק מתאפיינת בצבע ירוק בהיר; בעוד שכנימת הניקוטיאנה, הדומה בגודלה ובצורתה לכנימת עלה האפרסק, בצבע ורוד.

לאור העובדה שמרבית המגדלים מסתמכים על הדברה ביולוגית (אויבים טבעיים), המגבילה מאוד את השימוש בתכשירי הדברה, יש חשיבות עליונה לסניטציה, לניטור מוקדם של מוקדי הכנימות ולהדברתן היעילה. כנימות עלה מפתחות עמידות לתכשירי הדברה, ולכן יש לבצע תחלופה (אלטרנציה) בין תכשירים מקבוצות כימיות שונות. הדברה כושלת בשלב כה מוקדם של הגידול עלולה להסב נזק בלתי הפיך, שיאיים על המשך הגידול.

כנימת עלה הניקוטיאנה (למעלה מימין); כנימת עלה הדלועיים, כולל מכונפת ו'מומיה' (למעלה משמאל); ו'מומיות' בפלפל (למטה)

מחזור חיים והפצה - מרבית כנימות העלה בארץ מתרבות ברביית בתולין, כלומר כל הפריטים ממין נקבה. הנקבות משריצות כנימות חיות מביצים בלתי מופרות, המתפתחות בגופן, בממוצע של כ-40 ליום. כעבור ימים אחדים הופכות הבנות לבוגרות, מתחילות להשריץ ומצטרפות למעגל הריבוי. כנימות העלה יוצרות מושבות של עשרות ומאות כנימות בלתי מכונפות. לקראת הזדקנות הפונדקאי מתחילה האם להשריץ בנות, שעם התבגרותן תצמחנה כנפיים. הכנימות המכונפות, שצבען כהה לרוב משל אמן, נודדות לצמחים צעירים, ועליהם הן משריצות כנימות כבסיס למושבה חדשה. המכונפות ממשיכות לנדוד ולפזר את צאצאיהן על צמחים רבים, כדי להגדיל את סיכוייהן לשרוד. נדידת הכנימות נעשית באופן אקטיבי, כלומר באמצעות תעופת המכונפות, אך בעיקר באופן פסיבי: מכונפות ובלתי מכונפות נישאות בזרמי האוויר ונסחפות ברוח למרחקים ניכרים. לכנימות העלה העיקריות יש פונדקאים רבים, המאפשרים את קיומן כל השנה.

נזק - כנימות העלה מסבות נזק ישיר, המתבטא במציצות, בהפרשת טל דבש ובהתפתחות פייחת; ונזק עקיף בהיותן נשאות של מחלות נגיפיות במגוון גידולי ירקות. הנזק הישיר נגרם מהתמקמות הכנימות בצדו התחתון של העלה ובצימוח הצעיר, ושם הן ניזונות ממוהל העלים העשיר בסוכרים. כדי להשיג מרכיבי מזון הנמצאים בכמויות קטנות, הן מוצצות כמויות גדולות של מוהל ומפרישות את עודף הסוכרים כטל דבש, שעליו מתפתחות פטריות פייחת. תוך כדי מציצת המוהל, הכנימות מפרישות לעלים רעלים הגורמים להתקפלותם ולעיוותם, ובכך הן מגנות על עצמן מתנאי אקלים קשים ואף מטורפים או מטפילים. נוכחות הכנימות גורמת לקיפול העלים, לעצירת הגידול, לפגיעה באיכות, לכיעור וללכלוך התוצרת. הנזק העקיף משמעותי מאוד בגידולי ירקות, בעיקר בפלפל, משום שכנימות העלה הן נשאות לנגיפים, בעיקר הנגיפים CMV ו-PVY בגידול. הפצת הנגיפים הראשונית מחלקה לחלקה ובתוך החלקות נעשית על ידי הכנימות המכונפות. ההפצה בתוך החלקות נעשית גם על ידי הכנימות הישבות.

ממשק הדברה - הגנה פיזית - סגירה הרמטית של המבנים, כולל דלתות כפולות, ברשת 50 מש, תמנע כניסה של הכנימות. סניטציה - שמירה על ניקיון המבנה ועל סביבתו מעשבי בר, המשמשים פונדקאים לכנימות. יש למנוע כניסת פועלים מחלקות בוגרות לחלקות צעירות, מכיוון שהם עלולים לשאת עליהם כנימות. מלכודות דבק צהובות - הכנימות נמשכות לצבע צהוב, ולכן לכידה של הכנימות המכונפות מתאפשרת על ידי מלכודות או יריעות דבק צהובות. הדברה ביולוגית כנגד כנימות עלה נעשית באמצעות הצרעה הטפילית - *Aphidius colemani*, הנמצאת בחבילת ההדברה הביולוגית. הצרעה מטפילה את שני המינים הנפוצים בפלפל: את כנימת עלה הדלועיים ואת כנימת עלה האפרסק. ההדברה הכימית תיעשה בעת הצורך בתכשירים המורשים בגידולים השונים, ובהתאמה לממשק ההדברה הביולוגית המשולבת, תוך הקפדה על תחלופה בין תכשירים מקבוצות כימיות שונות. התכשירים טיפיקי וצ'ס הם התכשירים העיקריים המשתלבים בממשק ההדברה. כמו כן יש לטפל בנמלים הנמשכות לטל דבש ועלולות לפגוע בפעילות האויבים הטבעיים בחלקה. **אין להשתמש בקונפידור בממשק הדברה ביולוגית משולבת. במקרים חריגים יש להתייעץ עם ספקי האויבים הטבעיים.**

מאחלים לכם עונה מוצלחת!

צוות ההדרכה לרשותכם:

נטע מור ושני גרינברג - תחום הגנת הצומח, שה"מ
דוד סילברמן, ליאור אברהם, זיו מי-טל, ניר בירהולץ ושלי גנץ - אגף הירקות, שה"מ